

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษากฎหมายการศึกษาที่เกี่ยวกับการคุ้มครองในการดำเนินคดีผู้ป่วยจิตเวชและการปฏิบัติต่อผู้ป่วยตามหลักสิทธิมนุษยชน ในบทที่ 2 และ ในบทที่ 3 รวมถึง ในบทที่ 4 เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.2551 ได้กำหนดวิธีการดำเนินคดีและการปฏิบัติต่อผู้ป่วยตามสิทธิมนุษยชน ในระหว่างการดำเนินคดีผู้ป่วยจิตเวชหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตที่คล้ายกันและแตกต่างกัน จึงได้กำหนดประเด็นสภาพปัญหาเพื่อทำการศึกษาดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับคำนิยามและคำจำกัดความคำว่า “วิกลจริต” ตามบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตามประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 จึงทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนกันในความหมายของถ้อยคำต่าง ๆ และการไม่มีบทบัญญัติ

2) ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้ป่วยจิตเวชในชั้นราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยทางจิตซึ่งมีหลักสำคัญอยู่ว่า ผู้ต้องโทษจำคุกที่วิกลจริตจะต้องไม่ถูกคุมขังในเรือนจำแต่จะต้องถูกย้ายไปอยู่ในสถานบำบัดทางจิตทันที ซึ่งอยู่ในสถานพยาบาลที่ดูแลรักษาโรคด้านนี้โดยเฉพาะจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลเป็นพิเศษของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์

3) ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองในการดำเนินคดีผู้ป่วยจิตเวช การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ป่วยตามสิทธิมนุษยชนและรับโทษทางอาญาจะกระทำได้อต่อเมื่อผู้ต้องหา หรือจำเลยมีความสามารถที่จะต่อสู้คดีป้องกันตนได้เต็มที่ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องมีความเข้าใจในสภาพของการดำเนินคดีเกี่ยวกับตนและสามารถที่จะกระทำการตามที่กฎหมายบังคับไว้เพื่อประโยชน์แก่ตน

สารนิพนธ์นี้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการคุ้มครองในการดำเนินคดีผู้ป่วยจิตเวช ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อผู้ป่วยตามหลักสิทธิมนุษยชนทุกคนควรได้รับโดยชอบธรรม จึงต้องมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินคดีความให้มีมาตรฐานระหว่างบุคคล อีกทั้ง การใช้ดุลยพินิจของกระบวนการยุติธรรมทำให้ไม่สามารถต่อสู้คดีได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 และพระบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ.2551 ในประเด็นสภาพปัญหาเพื่อทำการศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับคำนิยามและคำจำกัดความคำว่า “วิกลจริต” ตามบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตามประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 จึงทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนกันในความหมายของถ้อยคำต่าง ๆ และการไม่มีบทบัญญัติ

ผู้วิจัยเห็นว่า สมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในประมวลกฎหมายอาญา ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจกันในความหมายของถ้อยคำต่าง ๆ และการมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งให้แพทย์ตรวจตัวผู้ต้องหาและเรียกให้แพทย์ผู้ตรวจมาให้ถ้อยคำ งดการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ตลอดจนส่งตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้จิตเวชไปโรงพยาบาลโรคจิตหรือให้ผู้อนุบาลรับไปดูแลรักษาเช่นเดียวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนและศาลที่กฎหมายให้อำนาจงดการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาไว้และให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปบำบัดรักษาจนกว่าจะหายวิกลจริต ทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติว่าหากพบผู้วิกลจริตในชั้นพนักงานอัยการจะต้องดำเนินการเช่นใด โดยเพิ่มเติมข้อความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 ว่า “วิกลจริต”

สำหรับประเทศไทย มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยที่วิกลจริต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาคำนิยามและคำจำกัดความคำว่า “วิกลจริต” ตามบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อย่างเช่นในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 65 มิได้ใช้คำว่า “วิกลจริต” แต่ใช้คำว่า “จิตบกพร่อง” “โรคจิต” หรือ “จิตฟั่นเฟือน” และในพระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 ใช้คำว่า “ความผิดปกติทางจิต” และคำว่า “ผู้ป่วยจิต” ดังนั้นจึงทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนกันในความหมายของถ้อยคำต่าง ๆ และการไม่มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจพนักงานอัยการสั่งให้แพทย์ตรวจตัวผู้ต้องหาและเรียกให้แพทย์ผู้ตรวจมาให้ถ้อยคำ งดการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ตลอดจนส่งตัวผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ป่วยจิตเวชไปโรงพยาบาลโรคจิต หรือให้ผู้อนุบาลรับไปดูแลรักษาเช่นเดียวกับอำนาจของพนักงานสอบสวนและศาลที่กฎหมายให้อำนาจงดการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาไว้และให้ส่งตัวผู้ต้องหาไปบำบัดรักษาจนกว่าจะหายวิกลจริต ทำให้มีปัญหาในทางปฏิบัติว่าหากพบผู้วิกลจริตในชั้นพนักงานอัยการจะต้องดำเนินการเช่นใด

2) ปัญหาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้ป่วยจิตเวชในชั้นราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยทางจิตซึ่งมีหลักสำคัญอยู่ว่า ผู้ต้องโทษจำคุกที่วิกลจริตจะต้องไม่ถูกคุมขังในเรือนจำแต่

จะต้องถูกย้ายไปอยู่ในสถานบำบัดทางจิตทันที ซึ่งอยู่ในสถานพยาบาลที่ดูแลรักษาโรคด้านนี้ โดยเฉพาะจะต้องอยู่ภายใต้การดูแลเป็นพิเศษของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์

ผู้วิจัยเห็นว่า สมควรจัดส่งตัวผู้ป่วยจิตเวชไปรักษาในสถานที่ที่เหมาะสมและจัดให้มีสถานที่สำหรับควบคุมขึ้น โดยเฉพาะ ซึ่งในปัจจุบันการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ชั่วคราวก่อนนำตัวไปขออำนาจศาลฝากขัง กระทำโดยควบคุมตัวไว้ในห้องขังที่สถานีตำรวจ ซึ่งห้องขังบางแห่งไม่ได้มาตรฐาน และควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้รวมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกเป็นส่วนสัดส่วน หรือ ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวในชั้นฝากขัง ผู้ป่วยจิตเวชจะต้องถูกนำตัวไปฝากขังไว้ในเรือนจำเช่นเดียวกับผู้ต้องหาอื่นๆ แม้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 71 วรรคสามจะบัญญัติให้ศาลที่จะไม่ออกหมายขังหรืออาจออกหมายปล่อยผู้ต้องหาหรือ จำเลย ซึ่งถูกขังอยู่ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเจ็บป่วยได้แต่ต้องเป็นการเจ็บป่วยที่หากต้องขังจะถึงอันตรายแก่ชีวิตเท่านั้น ซึ่งอาการป่วยทางจิตเวชทั่วไปเป็นอาการป่วยเกี่ยวกับจิตและประสาทไม่ได้ร้ายแรงถึงขนาดที่หากถูกขังจะทำให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ศาลจึงไม่อาจใช้อำนาจตามมาตราดังกล่าวได้

3) ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองในการดำเนินคดีผู้ป่วยจิตเวช การดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อให้การปฏิบัติต่อผู้ป่วยตามสิทธิมนุษยชนและรับโทษทางอาญาจะกระทำได้อต่อเมื่อผู้ต้องหา หรือจำเลยมีความสามารถที่จะต่อสู้คดีป้องกันตนได้เต็มที่ ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องมีความเข้าใจในสภาพของการดำเนินคดีเกี่ยวกับตนและสามารถที่จะกระทำการตามที่กฎหมายบังคับไว้เพื่อประโยชน์แก่ตน

ผู้วิจัยเห็นว่า หลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่า การปฏิบัติต่อผู้ป่วยตามหลักสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าว ตามรัฐธรรมนูญไทยและกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน บัญญัติให้บุคคลทุกคนมีสิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อยามเจ็บป่วย แม้ว่าบุคคลนั้นไร้สถานะทางกฎหมายโดยสิ้นเชิง การที่ประเทศไทยได้ไปลงนามและให้สัตยาบันไว้ตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน เป็นพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนการเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนก่อให้เกิดพันธกรณีที่ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา มิฉะนั้นอาจต้องรับผิดชอบในทางระหว่างประเทศ ดังนั้นเมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคี ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของสนธิสัญญาดังกล่าวด้วย